

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės tarybos
2014 m. liepos 10 d.
sprendimu Nr. T - 418

PATVIRTINTA
Kauno lopšelio-darželio „Ažuoliukas“
direktoriaus 2014 m. liepos 25 d.
įsakymu Nr. V - 38

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „AŽUOLIUKAS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

BENDROSIOS NUOSTATOS

- Kauno lopšelio darželio „Ažuoliukas“ steigėjas yra Kauno miesto savivaldybė.
- Kauno lopšelis darželis „Ažuoliukas“ – viešas juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė įstaiga, turinti savo antspaudą ir sąskaitą banke.
- Ikimokyklinės įstaigos adresas – Margio g. 17, 44226 Kaunas; telefonas – (8 37) 42 33 20, el. p. azuoliukas.kaunas@gmail.com.
- Lopšelis darželis „Ažuoliukas“ – Žaliakalnio seniūnijoje esanti bendrosios paskirties 115-os vietų ikimokyklinė įstaiga, telkianti aukštos kvalifikacijos specialistus, teikianti ugdymo, kalbos korekcijos ir pilnapadystės profilaktikos paslaugas vaikams nuo 1,5 iki 7 m. amžiaus.
- Įstaigoje veikia lopšelio grupė vaikams nuo 1 metų 6 mėnesių iki 3 metų ir darželio grupės vaikams nuo 3 iki 5 metų.

DARŽELIO SAVITUMAS

- Lopšelis darželis „Ažuoliukas“ įsikūręs ramioje Žaliakalnio gatvelėje, Ažuolyno pakraštyje. Specialistų teigimu – tai pats švariausias miesto rajonas. Darželį supa nuosavos valdos, arti nėra judrių gatvių, prekybos ir pramogų centrų.
- Netoliese įsikūrusi LKKA ir Kauno sporto halė. Šių institucijų darbuotojai noriai bendradarbiauja, sudarydami sąlygas darželį lankantiems vaikams aktyviai domėtis sportu.
- Rajonas turi savitą istoriją, jame gyveno įvairiose srityse Lietuvai nusipelnę žmonės (žymūs botanikai, gydytojai, sportininkai, literatūros veikėjai ir pan.). Greta įsikūrę Sugiharos namai.
- Lengvai pasiekiamas miesto centras, todėl galime aktyviai dalyvauti miesto gyvenime, lankytis teatruose, muziejuose.
- Lopšelio darželio „Ažuoliukas“ bendruomenė propaguoja ir ugdo saugios ir sveikos gyvensenos nuostatas, vadovaujasi demokratiškumo, tautiškumo principais, gerbia vaiko asmenybę, tobulina tėvų ir pedagogų bendravimą ir bendradarbiavimą, siekia teigiamų pokyčių ir perteikia patirtį kitiems.

- Jau daugiau nei 20 metų dirbame sveikatos ugdymo kryptimi:
 - 1993 m. darželio bendruomenės sprendimu pasirinkta sveikatos ugdymo kryptis, pedagogams rengiami sveikatingumo kursai (mokymai).
 - 1996–2002 m. dalyvavome Kauno miesto ikimokyklinių įstaigų sveikatos stiprinimo programoje „Sveikas darželis“, o nuo 2002 m. - respublikinės ikimokyklinių įstaigų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ veikloje.
 - 1999 m. tapome tarptautinės OMEP organizacijos nariais.
 - 2009 m. parengėme trikrepsio metodiką ikimokyklinėms įstaigoms „Mažasis trikrepsis“ ir propaguojame šį žaidimą Lietuvos vaikų darželiuose.
 - Nuo 2009 m. dalyvaujame respublikiniame projekte „Futboliukas“.
 - Nuo 2011 m. dalyvaujame respublikiniame Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo projekte, parengėme programą „Olimpinės ugnelės šviesoje“.
 - Sveikatos ugdymą vykdomė per judriąją veiklą. Mes skiriame tokį didelį dėmesį judėjimui, nes tikimės, kad mums patikėti vaikai tobuliau vystysis, su savo kūnu elgsis taip, kad atitolintų judėjimo stygiaus sukeltą ligą, kad išlavins taisyklingą laikyseną ir kiek galima anksčiau įgis tam tikrus įgūdžius. Judrioji veikla skatina
 - jutimo gebėjimus,
 - motorinius gebėjimus,
 - protinius gebėjimus,
 - socialinį emocinį elgesį.
- Bendradarbiaujame su šiomis įstaigomis:
 - miesto ir respublikos ikimokyklinėmis įstaigomis, dirbančiomis sveikatos ugdymo kryptimi,
 - miesto ir respublikos ikimokyklinėmis įstaigomis, dalyvaujančiomis olimpinio ugdymo programoje,
 - Visuomenės sveikatos biuru,
 - Nacionaline futbolo akademija,
 - Lietuvos kūno kultūros akademija,
 - metodiniais konsultaciniais centrais,
 - vaikų ugdytojų draugijomis.
- Darželis turi savo vėliavą, emblemą, ją papuoštus marškinėlius.

VAIKŲ POREIKIAI

- Ikimokyklinėje įstaigoje ugdomi vaikai nuo 1 metų 6 mėnesių iki 7 metų.
- Formuojamos mišrios ikimokyklinės grupės, kartu lanko broliai ir seserys, kiti giminaičiai.
- 5 proc. vaikų augina vienas iš tėvų.
- Dalis darželį lankančių vaikų turi kalbos ir komunikacijos, lėtinius somatinius ir neurologinius

sutrikimus.

- Keli vaikai yra iš dvikalbių šeimų.
- Dauguma vaikų atvyksta į darželį pagal gyvenamąją vietą ir jau lankiusiųjų rekomendacijas arba pasiūlius sveikatos priežiūros specialistams.

TĖVŲ IR BENDRUOMENĖS POREIKIAI

- Bendruomenė susitelkusi, daugelį vaikų, lankančių darželį, sieja giminystės ryšiai, dažnai šeimos draugauja tarpusavyje. Yra dalis vaikų, kurių tėvai taip pat lankė mūsų darželį. Šalia įsikūrusiose privačiose valdose dažnai gyvena kelios šeimos kartos.
- Darželį lankantys vaikai yra iš vidutiniškai arba daugiau nei vidutiniškai materialiai aprūpintų šeimų. Jie atsakingai vertina vaikų ugdymą ir teikiamų paslaugų kokybę.
- Apie 70 proc. tėvų įgiję aukštąjį arba specialųjį išsilavinimą, todėl daug dėmesio skiria vaikų mokymosi kokybei.
- Labiausiai tėvai nori, kad vaikai išmokytų mokytis, mąstyti, spręsti problemas, vertinti sukauptą informaciją.
- Jų manymu tinkamiausi ugdymo metodai – aktyvieji, kai vaikas ugdomas per praktiką, projektus, tinkamai parengtą aplinką.
- Tėvai labiausiai vertina tokius pedagogų gebėjimus, kaip gebėjimas skatinti vaikų kūrybiškumą ir saviraišką, gebėjimas pritaikyti ugdymo turinį kiekvienam vaikui, bendradarbiauti su ugdytiniais.

UGDYMO (SI) KOKYBĖS KRITERIJAI

Atlikus bendruomenės apklausą, buvo nustatyti svarbiausi ugdymo kokybės kriterijai.

- - *Darželio aplinka:*
 - ugdomoji aplinka nuolat ir tikslingai papildoma priemonėmis,
 - pastatas, patalpos, žaidimų aikštelės yra saugios,
 - užtikrinama visos ugdomosios aplinkos higiena.
- - *Darbuotojai:*
 - geras darbuotojų išsilavinimas ir kvalifikacija,
 - aukštas darbuotojų pareiagingumas ir sąžiningumas,
 - kryptingai vykdomas personalo profesinių kompetencijų tobulinimas(-is).
- - *Darželio mikroklimatas:*
 - greitas ir veiksmingas problemų sprendimas,
 - gerbiamos ir puoselėjamos darželio tradicijos,
 - bendruomenės nariai jaučiasi saugūs, pasitiki vieni kitais.
- - *Vadovavimas ir pedagoginė lyderystė:*
 - vadovo santykiai su personalu grindžiami tarpusavio supratimu ir bendradarbiavimu,

- aukšta vadovo kompetencija,
- komandos formuojamos tikslingai, jų veikla veiksminga.

● - *Ugdymo ir ugdymosi procesas:*

- tinkamai suplanuotas dienos režimas, numatytas laikas aktyviam ugdymui (si) ir poilsiui,
- visiems ugdytiniams suteikiama saviraiškos galimybė, stiprinama jų savigarba,
- išlaikoma pusiausvyra tarp pedagogo suplanuotos ir vaikų spontaniškos veiklos.

● - *Ugdymo ir ugdymosi rezultatas:*

- vaikai gerai pasirengia mokymuisi mokykloje,
- parengta kokybiška įstaigos ikimokyklinio ugdymo programa,
- sistemingai atliekamas vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimas rodo akivaizdžius pokyčius įvairių kompetencijų ugdymo srityse.

● - *Sveikatos stiprinimas:*

- sveikos gyvensenos ugdymo priemonės vaikams yra prieinamos (yra aplinkoje),
- kiekvienam bendruomenės nariui suprantamai perteikiamos sveikos gyvensenos nuostatos,
- tenkinami specialieji vaikų ugdymosi poreikiai.

MOKYTOJŲ PASIRENGIMAS

● Ikimokyklinėje įstaigoje dirba 36 darbuotojai: 14 pedagogų ir 22 techniniai darbuotojai. Pedagogai kompetentingi, turintys pakankamą išsilavinimą, iš jų: 3 magistrai, 12 turi aukštąjį universitetinį, o 5-spec. vidurinį pedagoginį išsilavinimą. 2 vadovai turi III-čią vadybinę kategoriją; 1 pedagogas įgijo eksperto, 4 pedagogai - auklėtojo metodininko, 9 - vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Darbuotojų kaita labai maža, todėl susiformavo savitos tradicijos.

● Nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas su sveikatos ir sporto specialistais suteikia galimybę įstaigos darbuotojams tobulinti kompetenciją sveikatos ugdymo srityje, dalyvauti miesto ir respublikos mastu organizuojamuose projektuose.

● Lopšelyje darželyje „Ažuoliukas“ vaikams teikiamos logopedo, kūno kultūros pedagogo ir masažuotojo paslaugos.

● Pedagogai aktyviai dalyvauja įvairių draugijų ir konsultacinių centrų veikloje:

- muzikos mokytojų draugijos,
- dailės ugdytojų draugijos,
- vaikų vaidybinės veiklos ugdytojų draugijos „Pasakaitė”,
- metodinio dvasinio ugdymo centro,
- kūno kultūros konsultacinio centro.

FILOSOFIJA IR TEISĖ

Vaikų ir tėvų poreikius geriausiai iliustruoja progresyvistinės, humanistinės filosofijos idėjos.

- Svarbu nuo pat mažens mokytis spręsti problemas.
- Ugdymą organizuoti aktyviais būdais.
- Ugdymo rezultatams būtinas vertinimas ir kontrolė.
- Svarbiausias asmenybės bruožas – siekimas laisvai realizuoti savąsias galias.
- Vaikas pakankamai giliai įsisavina tik jo poreikius atitinkančią medžiagą.
- Ugdytojas nuoširdžiai ir atvirai bendrauja su ugdytiniais, teigiamai juos vertina.
- Ugdytojas padeda vaikui geriau suvokti save, savo tikslus, motyvuoja.

Ugdant vaikus, būtina atsižvelgti į tai, kad:

- Vaiko elgesys priklauso nuo jo patyrimo, dabartinės situacijos ir nuo sociokultūrinės aplinkos.
- Siekiant ugdymo pažangos, būtina atsižvelgti į tai, ką vaikas jau žino ir moka, numatyti, ką gali sužinoti padedant ugdytojui.

Vaikų sveikatos ugdymo svarba akcentuojama teisės aktuose:

● Lietuvos Respublikos valstybinėje švietimo strategijoje 2013–2022 m. numatoma „suteikti mokiniams <...> palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir realizuoti specialiuosius poreikius.“

● *Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos* (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983) 24 straipsnyje teigiama, kad valstybės dalyvės imasi priemonių, leidžiančių „informuoti visus visuomenės sluoksnius, ypač tėvus ir vaikus, apie vaikų sveikatą ir mitybą <...> kelių nelaimingiems atsitikimams užkirtimą, taip pat sudaryti jiems galimybę lavintis ir tokiomis žiniomis pasinaudoti; plėtoti švietimą ir paslaugas sveikatos priežiūros <...> srityje“. Šiame straipsnyje akcentuojama vaiko teisė gyventi sveikoje ir saugioje aplinkoje, įgyti žinių apie sveikatą ir jomis naudotis. Šiuolaikinėje visuomenėje tai yra labai svarbu, nes kinta gyvenimo aplinka, daugėja neigiamų sveikatai veiksnių, daugėja sveikatos sutrikimų, susijusių su netinkamu gyvenimo būdu. Vaikai nuo mažens turi teisę žinoti apie gyvenimo būdo įtaką sveikatai.

● *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme* (2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281) 22 straipsnyje teigiama, kad „sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis – saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais)“. Tam pasiekti „mokyklos rengia ir įgyvendina sveikatos stiprinimo programas. Jos gali būti remiamos iš valstybės ir (ar) savivaldybių visuomenės sveikatos rėmimo tikslinių programų ir kitų lėšų.“

● Vaiko gerovės politikos koncepcijos (Žin., 2003, Nr. 52-2316) 3.3.26 skyriuje teigiama, kad „vaikui užtikrinama gera sveikatos priežiūra. Daug dėmesio skiriama vaiko sveikatinimo programoms. Tam kuriamos ir įgyvendinamos nacionalinės programos: <...> suteikiančios galimybę gauti kiekvienam vaikui būtinas žinias apie sveikatos išsaugojimą, stiprinimą, ligų profilaktiką; padedančios užkirsti kelią žalingų įpročių atsiradimui <...>“.

- Lopšelio darželio „Ažuoliukas“ ikimokyklinio ugdymo programos kokybė bus vertinama atliekant darželio įsivertinimą ir vertinant vaikų ugdymosi pasiekimus.
- Lopšelio darželio „Ažuoliukas“ ikimokyklinio ugdymo programa bus tobulinama orientuojantis į vaikų ugdymo (si) poreikių pokyčius.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

- **Humaniškumo** – vaikas yra vertybė, jis ugdomas būti savarankišku, garbingu, gebančiu pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą. Jo ugdymas remiasi dorine kultūra, pagarba pripažintoms vertybėms.
- **Demokratiškumo** – ugdomas kritiškai mąstantis, tolerantiškas, iniciatyvus, mokantis bendrauti su kitais žmogus.
- **Lygių galimybių** – visiems vaikams, nepriklausomai nuo lyties, tautybės, socialinės padėties, sudaromos vienodos galimybės ugdytis.
- **Nacionalumo** – ugdomas savo krašto patriotas, gebantis remtis krašto tradicijomis, rūpinasi tapatybės išsaugojimu, savo krašto kultūros tradicijomis.
- **Atsinaujinimo** – vaikų ugdymas atviras, kritiškai vertinantis ir priimančias naujoves, išsaugantis dorovės normas bei tautiškumo branduolį. Ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su ugdymui keliamais tikslais ir uždaviniais.
- **Sveikatingumo** - vaikų ugdymas, laiduojantis fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką. Vadovaujantis šiuo principu, vaikas ugdomas nuostatą savarankiškai laikyti asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo. Įgydami sveikos gyvensenos įgūdžių, pratinasi saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą, švarinti aplinką, saugiai jaustis ir tinkamai elgtis artimiausioje aplinkoje.
- **Tęstinumo** – kiekvienam vaikui užtikrinamos vienodos galimybės įgyti pradinis įgūdžius, gebėjimus, nuostatas ir suteikiamos palankios visiems galimybės ugdytis ir rengtis mokyklai.
- **Įvairovės** – vaiko ugdymas grindžiamas formų įvairove, sudaromos sąlygos plėtoti gebėjimus ir kompetencijas.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

UŽDAVINIAI

- Vaikas gebės veikti savarankiškai, aktyviai, kūrybiškai.
- Vaikas galės papasakoti apie save, apibūdins savo sveikatą.
- Vaikas sąmoningai rinksis judriąją veiklą, suvoks ir tobulins kūno galias, koreguos pilnapadystę,

netaisyklingą laikyseną, kurs judesiu.

- Vaikas bendraus ir bendradarbiaus su kitais vaikais ir suaugusiaisiais, laikysis bendravimo kultūros taisyklių ir elgesio normų.
- Vaikas galės pasirinkti veiklą pagal savo gebėjimus ir individualius poreikius.
- Vaikas gebės tyrinėti jį supančią aplinką, daiktus ir reiškinius, kitiems perteikti patirtį, savitai samprotauti.
- Vaikas gebės pasirinktomis meninėmis priemonėmis perteikti patirtus įspūdžius.
- Vaikas gebės papasakoti, ką žino apie tautos, gimtojo krašto tradicijas, kultūrinį paveldą.

UGDYMO TURINYS

SVEIKATOS KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<i>Fizinis aktyvumas</i>	
Esminė nuostata Noriai, džiaugsmingai juda.	
Esminis gebėjimas Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	
Mėgsta aktyvų judėjimą, judėjimas jiems teikia džiaugsmą	Pratinasi eiti įveikdamas kliūtis: perlpti per lazda, eiti lenta, suoliuku, lipti į kalniuką, leisti nuo jo. Šokinėja vietoje abiem kojom. Peršoka per 15 cm horizontalią kliūtį. Lipa laiptais laikydamasis turėklų, o vėliau ir nesilaikydamas
	Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu, kryžminių žingsniu, aukštai keliant kelius, mojančias kojas atgal, pritūpus, atbulomis.
	Šliaužia, ropoja grindimis, nuožulniai ir lygiagrečiai pakeltomis plokštumomis, lenda pro įvairaus dydžio ir formos kliūtis.
	Lipa gimnastikos sienele, perlipa ant įvairių minkštų statinių.
	Atlieka įvairius šuoliukus abiem kojom, peršoka nuo vieno daikto ant kito, peršoka nedideles kliūtis, šoka į aukštį, į tolį.
	Žaidžia judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, statikai, smulkiajai motorikai, bendravimui lavinti, siužetinius žaidimus.
	Juda sveikatingumo ratu darželio kieme.
	Atlieka jėgos, greičio, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judesius su papildomu inventoriumi.
Dalyvauja projektuose ir akcijose ir akcijose sveikatos ir judėjimo temomis.	
Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdint, stovint, einant	Susikibę rankomis juda rateliu, įsikibę vienas kito juda vorele, sustoję atlieka judesius.
	Įsisavina, supranta taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikosi jų visą dieną.
	Atlieka nugaros, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų harmoningą stiprinimą sudarydami „raumenų korsetą“, taiso pedagogo nurodytas klaidas, stengiasi judesius atlikti tiksliai ir teisingai.
	Atlieka statinius ir dinامينius pėdų ir blauzdų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį.
	Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, namuose, kasdienėje veikloje.
Avi tinkamą avalynę.	
Geba orientuotis	Paima žaislus ir su suaugusiojo pagalba padeda juos į vietą.

erdvėje	Žino, kas tai yra žemėlapis, supranta žemėlapio spalvas, pagrindinius ženklus.
	Mokosi taisyklingai laikyti žemėlapi, kad tai, kas yra prieš juos vietovėje, būtų prieš juos ir žemėlapyje.
	Keičiant ėjimo ar bėgimo kryptį, keičia ir žemėlapio padėtį.
	Atlieka teorines orientavimosi užduotis, skirtas ženklų, spalvų pažinimui tobulinti, atminčiai lavinti, suvokimo greičiui skatinti.
	Orientuodamiesi darželio kieme susipažįsta su čia augančiais augalais.
Geba perteikti savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kitomis priemonėmis	Geba žaisti pritūpęs. Moka ridenti kamuolį, stumti mašinėlę ar vežimėlį ir eiti paskui jį.
	Piešia sporto tema.
	Sportuodami ir atsipalaidavimo metu atlieka kalbos, dainavimo užduotis.
	Dalyvauja sporto šventėse, sveikatos dieneose, projektuose, akcijose, viktorinose.
Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija	Išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Stovėdamas meta, spiria kamuolį. Išmoksta važiuoti triratuku.
	Atsega ir užsega rūbų sagas, batų segtukus.
	Judriosios veiklos metu meta į taikinį, sega prie juostos segtukus, riša juosteles, klijuoja lipdukus ir pan.
	Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga.
	Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinukuose. Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.
<i>Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai</i>	
Esminė nuostata Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
Esminis gebėjimas Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
Pažįsta savo kūną, domisi sveikata	Turi aiškų savo kūno vaizdą.
	Skiria savo asmeninius daiktus.
	Mokosi ir nori būti tvarkingi, laikosi švaros, deramai prižiūri savo kūną ir drabužius.
	Susipažįsta su kūno dalimis, vidaus organais, žino jų paskirtį. Taiko sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime.
Žino asmens higienos taisykles ir jų laikosi	Jaučia, kada nori „ant puoduko“, suaugusiajam padedant naudojami tualetu.
	Pažįsta higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t.t.) ir padedamas suaugusiojo jais naudojami.
	Mokosi rūpintis kūno švara, naudotis higienos reikmenimis.
	Skaito kūrinėlius apie dantukų priežiūrą, mokosi taisyklingai valytis dantis.
	Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų švarūs, tvarkingi.
	Su suaugusiojo pagalba ir savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.
	Tvarkingai naudojami tualetu, dažnai plauna rankas.
	Savarankiškai ir su suaugusiojo pagalba mokosi prižiūrėti plaukus.
	Suaugusiojo padedami išsiaiškina regos saugojimo principus: kokiomis sąlygomis reikia skaityti, kiek laiko galima žiūrėti televizorių ar žaisti kompiuteriu, kada reikia akinių nuo saulės, kokie pratimai stiprina regėjimą.
Klausydami įvairaus garsumo ir stiliaus muzikos ir analizuodami savo pojūčius, suranda visai grupei priimtina variantą	
Žino sveikos mitybos principus	Valgydamas naudoja šaukštą, nusišluosto servetėle. Geria iš puodelio.
	Žino, kad negalima valgyti rasto maisto.

	<p>Padedami suaugusiojo įvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai.</p> <p>Gamina ir ragauja įvairius patiekalus.</p> <p>Iš paveikslėlių sudaro patiekalų receptus, meniu.</p> <p>Dėlioja vaisių, daržovių loto.</p> <p>Padedamas suaugusiojo sudeda sveikos mitybos piramidę.</p> <p>Dalyvauja darželyje rengiamose sveikos mitybos viktorinose, kūrybinėse rudens gėrybių parodėlėse.</p>
Supranta grūdinimosi svarbą	<p>Atpažįsta savo drabužėlius. Suaugusiojo padedamas mokosi tinkamai apsirengti.</p> <p>Eina pasivaikščioti bet koku oru.</p> <p>Atlieka užduotis su vėsiu ir šiltu vandeniu.</p> <p>Stebi, koku oru kuo apsirengę, apsiavę, tyrinėja kūno pojūčius.</p> <p>Saugosi žalingo saulės spindulių poveikio įvairiomis priemonėmis.</p> <p>Skaito grožinės literatūros kūrinėlius apie grūdinimosi svarbą, kuria inscenizacijas.</p>
Supranta, kas tai yra sveika ekologiška aplinka	<p>Stebi aplinką, samprotauja, kas jiems sukelia gerus jausmus, o kas nepatinka.</p> <p>Stebi ir prižiūri darželyje augančius augalus, sužino apie jų poveikį sveikatai.</p> <p>Prižiūri augančius vaistinius augalus, mokosi juos rinkti, ruošti žiemai. Turi galimybę pažinti juos įvairiais pojūčiais: liesti, uosti, ragauti.</p> <p>Ruošia vaistinių augalų arbatos receptus, piešia ar užrašo juos kortelėse.</p> <p>Klausosi skaitomų pasakėlių apie vaistinius augalus iš knygelės „Mažosios burtininkės vaistažolės”.</p> <p>Sužino, kaip reikia elgtis gamtoje, kad nepadarytų jai žalos. Supranta, kad gamtos niokojimas vėliau sukelia žalą žmogui.</p> <p>Įgyja žinių apie buitinių atliekų rūšiavimą.</p>
Problemy sprendimas	
<p>Esminė nuostata Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	
Suvokia jausmų įtaką žmogaus sveikatai	<p>Pradeda suprasti apibūdinimus: gražus, geras, mylimas, išdykęs ir pan. ir geba save vertinti.</p> <p>Suvokia jausmų įvairovę, mokosi suprasti, kad visi turi jausmus.</p> <p>Žaidžia jausmų žaidimus: „Ką žinome vieni apie kitus?”, „Jausmai”, „Aš turiu pilve pyktį ir t.t.”.</p> <p>Mokosi valdyti savo jausmus: išreikšti žodžiais, piešiniiais, vaidyba, muzika.</p> <p>Piešia savo kūno siluetą, nupiešia širdį, plaučius, smegenis ir pavaizduoja tą kūno dalį, kur gyvena jausmai.</p> <p>Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, reikalui esant kreiptis į suaugusįjį pagalbos.</p>
Savitai sprendžia iškilusias problemas	<p>Moka išvengti kliūčių.</p> <p>Teisingai rengiasi panaudodamas paties susikurtus ir suaugusiojo parodytus būdus.</p> <p>Stebi savo laikyseną veidrodyje gulint, sėdint, stovint, ją tyrinėja, kontroliuoja.</p> <p>Mokosi nepasimesti erdvėje, o pasimetus – ieškoti išeities.</p> <p>Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, savitai argumentuoja.</p>
Iniciatyvumas ir atkaklumas	
<p>Esminė nuostata Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p>	
<p>Esminis gebėjimas</p>	

Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Judėdami erdvėje ją tyrinėja, džiaugsmingai eksperimentuoja judesiu	Eina suaugusiojo parengtu „pratimų taku“, atlieka parodytus judesius ir sugalvoja savus.
	Keičia judėjimo kryptį, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, po jais, virš jų, pralenda pro juos.
	Suvokia kūno padėtį erdvėje, ją keičia pagal sumanymą arba nuorodą.
	Eksperimentuodami atranda naujus judėjimo būdus, kuria judėjimo variantus.
	Bando derinti kūrybinį judėjimą dviese, trise.
Savarankiškai pasirenka ir plėtoja judriąją veiklą	Tyčia ieško sunkumų, todėl lipa ant smulkių daiktų, eina atbulas, užsimerkęs, spraudžiasi tarp baldų.
	Išbando savo galimybes panaudodami aplinkoje esančias priemones.
	Patys susikuria ir įveikia įvairius kliūčių ruožus.
	Priemonės judriajai veiklai panaudoja siužetinių žaidimų plėtojimui.
	Patys pasirenka ir išbando įvairias sporto šakas. Dalyvauja projekte „Renkuosi, nes žinau“.
	Susipažįsta su olimpinėmis idėjomis, pagrindinius principus pritaiko savarankiškoje veikloje.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<i>Savivoka ir savigarba</i>	
Esminė nuostata Savo vertina teigiamai.	
Esminis gebėjimas Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	
Supranta savo tapatumą	Vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė.
	Atpažįsta save nuotraukoje, veidrodėlyje, rodo piršteliu, atpažįsta ir parodo šešias ir daugiau savo kūno dalių.
	Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais.
	Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus.
	Keičiasi informacija, mintimis, nuomone, diskutuoja įvairiais klausimais.
	Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus.
	Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški.
	Sužino, kaip atsiranda nauja gyvybė.
	Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Sužino, kad gali kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės.
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą	Parodo savojo „aš“ stiprumą, kai susilaiko neverkęs po griuvimo, kai sako „ne“ į suaugusiojo prašymą arba draudimą.
	Kviečia draugus žaisti, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija.
	Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu.
	Mokosi pasakyti komplimentus sau ir kitiems.
	Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi ir pan.
	Mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei.
<i>Emocijų suvokimas ir raiška</i>	
Esminė nuostata Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	

<p>Esminis gebėjimas</p> <p>Atpažįsta ir įvardina savo emocijas, jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas, jausmus, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus)</p>	
<p>Geba išsakyti ir kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.</p>	Pažįsta ir pavadina kai kuriuos savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas.
	Vaikas tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą.
	Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleisdamas savo jausmus, norus, polinkius.
	Žaisdamas ir veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika ir pan.
	Žaidžia žaidimus, skirtus išmokti valdyti emocijas.
	Savo emocijas ir jausmus perteikia dailės priemonėmis.
	Vaikas stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, analizuoja, aptaria.
	Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipdami dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.
<p>Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja</p>	Sužino, kad yra našlaičių, gyvenančių globos namuose, užjaučia juos.
	Klausydami skaitomų kūrinių mokosi užjausti vienišą ir atstumtą, jam padėti.
	Stengiasi suprasti kitų jausmus ir jų neužgauti.
	Mokosi parodyti dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu.
<i>Savireguliacija ir savikontrolė</i>	
<p>Esminė nuostata</p> <p>Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p>	
<p>Esminis gebėjimas</p> <p>Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsivardinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.</p>	
<p>Gerbia vaikus ir suaugusiuosius. Derina su kitais savo norus ir veiksmus.</p>	Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus.
	Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi.
	Vaikas tariai dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.
	Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi rasti išeitį iš sudėtingos padėties, tobulina partneriškumo ir bendradarbiavimo gebėjimus.
	Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių.
	Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai.
	Stengiasi suprasti, kas yra paslaptys ir kodėl jas reikia saugoti.
<p>Geba numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems</p>	Supranta klausimus: kas? kur?, neiginius: ne, negalima.
	Įsimena grupės, darželio taisykles.
	Stebėdami aplinką, klausydami skaitomų grožinės literatūros kūrinių mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasekmes.
	Stengiasi sutvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis.
	Turi informacijos, kaip galima susitvarkyti.
	Mokosi kontroliuoti savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo.
	Mokosi suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus.
	Sužino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis į bėdą pakliuvęs vaikas.
<p>Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis</p>	Gali pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų.
	Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo.
	Pagal budėjimo kalendorių talkina grupėje.
	Priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando.
	Eksperimentuoja, išmėgina naujus būdus ir technologijas.
Suaugusiojo sudarytose situacijose bando pasijusti grupės nariu, atsakingu už	

	<p>bendros veiklos sėkmę.</p> <p>Mokosi prisiimti atsakomybę už savo kasdienį elgesį.</p>
<i>Santykiai su suaugusiais</i>	
<p>Esminė nuostata Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	
Pasitiki jį supančiais suaugusiais	Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus.
	Aktyviai veikdamas perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas.
	Palaiko kontaktą su suaugusiuoju, kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos.
	Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius.
	Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais.
	Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius.
	Dalyvauja draugų, šeimų šventėse.
Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis	Pratinasi būti mandagus – pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti.
	Bendraudamas kalba mandagiai.
	Klausydamas skaitomų kūrinių analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas.
	Žino ir vartoja sąvoką „kaimynai“, bando vertinti, kokie kaimynai „geri“, o kokie „blogi“.
	Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų. Įgyja bendravimo viešose vietose įgūdžių.
Mokosi saugiai elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.	
<i>Santykiai su bendraamžiais</i>	
<p>Esminė nuostata Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p>	
<p>Esminis gebėjimas Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	
Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų	Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais.
	Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja.
	Dalyvauja ryto rato užsiėmimuose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi susipažinti su naujais vaikais: prisistatyti, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.
	Vaikas pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą: palaiko sumanymą, siūlo idėjų.
	Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos ne tokiems kaip jis.
	Ugdosi nuostatą susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę.
Žino pagrindines bendravimo taisykles	Mokosi dalintis žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais.
	Laikosi taisyklių, susitarimų.
	Bendraudami kalba mandagiai.
	Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.
Geba išspręsti nesudėtingus konfliktus	Bando valdyti savo norus ir elgesį.
	Atkreipia dėmesį ir neigiamai vertina netinkamai pasielgusio vaiko poelgį.
	Pastebi ir vertina tinkamo elgesio apraiškas.
	Mokosi numatyti elgesio pasekmes.
	Skiria, kada vaikas blogai elgiasi tyčia, kada – ne.

	Su suaugusiojo pagalba mokosi surasti tinkamą situacijos sprendimą.
	Padedant suaugusiajam mokosi įvertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti.
	Mokosi susivaldyti ir nepakenkti sau ir kitiems patekus į keblią ar konfliktinę situaciją.
	Išsiaiškina, į ką gali kreiptis pagalbos.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<i>Sakytinė kalba</i>	
Esminė nuostata Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	
Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	
Gera skiria garsus pagal klausą	Klausosi trumpų pasakų ir pasakojimų.
	Klausosi smulkiosios tautosakos įrašų, paukščių balsų pamėgdžiojimų, gamtos garsų, stengiasi juos išgirsti ir atpažinti gamtoje, pratinasi juos pakartoti.
	Įsiklauso į įvairius garsus mus supančioje aplinkoje, lygina juos.
	Klausosi savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų kalbos įrašų, juos analizuoja
	Mokosi skirti garsus pagal artikuliaciją ir skambesį.
	Belsdami, plodami pakartoja nesudėtingas ritmines struktūras, išbeldžia skiemenų skaičių.
	Mokosi rasti nurodytą garsą tarp kitų, skiemenyje, žodyje ir pan.
	Klausydamasis pratinasi išgirsti ir suvokti kalbos prasmę, turinį, intonacijas.
Geba jausti kalbos grožį ir vaizdingumą	Seka skaitomos pasakos veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituoja jų veiksmus.
	Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos.
	Įvairių veiklų metu, dienos režimo momentais įgyja vis naujų sąvokų ir taisyklingai jas vartoja.
	Vaikas klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinių, grupės draugų, įrašų, radijo ir TV laidų.
	Išvykų metu stengiasi pajusti gamtos kalbą, susijusią su metų laikų požymiu kaita: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, čiulba paukščiai, ošia miškas ir t.t.
	Įsiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtingi autoriai, kokias skirtingas kalbos vaizdumo priemones panaudoja.
	Skaitant grožinę literatūrą įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi taikliai juos pavartoti kasdieniame gyvenime.
	Švenčių ir popiečių metu susipažįsta su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinasi jas atpažinti.
Kalba taisyklingai, prasmingai, raiškiai.	Derina žodžius. Kalba trijų žodžių sakiniais.
	Kalbasi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, kuria išgalvotas istorijas.
	Deklamuoja, vaidina, mėgdžioja, seka girdėtas pasakas, kuria skaičiuotes, garsų pamėgdžiojimus ir k.t.
	Mokosi apibūdinti įvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones.
	Atlieka užduotis, koreguojančias kalbos sutrikimus.

	Atlikdamas specialius pratimus lavina artikuliacijos aparatą.
	Mokosi diferencijuoti žodžius, besiskiriančius viena fonema.
	Su suaugusiojo pagalba mokosi tiksliai formuluoti sakinius.
	Žaidžia vaidmeninius žaidimus, pritaikydami kalbą pasirinktam vaidmeniui.
Žodynas gausus, išlavėjęs	Apibūdina jam žinomus daiktus, žaislus, su kuriais žaidžia, drabužius, gyvūnus, maistą, veiksmus, parodo juos paveikslėlyje.
	Išmoksta daiktų ir reiškinių pavadinimus, įvardija veiksmą, sužino atskirų požymių pavadinimus.
	Komentuoja, kaip supranta nežinomus žodžius, informacijos ieško klausinėdamas draugų, suaugusiųjų.
	Užsiėmimų metu mokosi panašios ir priešingos prasmės žodžių.
	Aiškinasi žodžių prasmę, reikšmę, vartojimą, kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.
Atsako į klausimus, rišliai pasakoja	Žaisdami komentuoja ką daro, įvardija, apibūdina. Komentuoja ką darys, stabdo, liepia ir pan.
	Žaisdamas nusako savo veiksmus, derina žaidimo siužetą su draugais.
	Pasakodamas sieja sakinius, pasirenka įprastas siejimo priemones: jungtuką „ir“,rieveiksmį „pasakiau“, įvardžius „jie“, „jinai“ ir t.t.
	Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas.
	Pasakoja patirtus įspūdžius.
	Žaisdami žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti.
	Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą.
	Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, kokiu nuoseklumu, kokias priemones pasirenks.
	Pokalbių metu kalbama apie tai, ką vaikas norėtų patirti, apie ką svajoja.
	Mokosi atsakyti į klausimus žodžių junginiu, trumpu sakiniu.
Geba bendrauti ir išreikšti save kalbos pagalba	Vartoja daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius, įvardžius, jaustukus, išiktukus, funkcinis žodelius: <i>ant, į, šalia, po, pas, prie, iš, su</i> .
	Žaisdamas vartoja veiksmažodžius, daiktavardžius, įvardžius, būdvardžius,rieveiksmius, jaustukus, žodžio formas, derina galūnes.
	Domisi suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka.
	Dalyvauja organizuojant įvairias pramogas, pasilinksminimus.
	Planuoja ir atlieka bendrus kūrybinius darbelius.
	Klausydami pasakų išsiaiškina retai vartojamų žodžių prasmę.
	Kuria savas pasakas, stengiasi vartoti retesnius žodžius.
	Pagal girdėtas pasakas kuria savo, keičia pabaigą, įvykių seką, veikėjus.
	Žaidžia žodžių žaidimus: įvairiai juos intonuoja, įsiklauso į skambėjimą, kuria naujus žodžius vadovaudamiesi jau atrastu kalbos jausmu.
Kuria skaičiuotes, ketureilius, garsų pamėgdžiojimus, erzinimus.	
Laikosi kalbos kultūros principų	Tinkamai išreiškia savo norus ir pageidavimus.
	Kalba ramiu tonu, aiškiai, mandagiai.
	Mokosi užkalbinti, paprašyti, kitą žmogų, pasakyti kitaip, jei jo nesuprato.
	Bando diskutuoti įvairiais klausimais, siekia įsitvirtinti kaip žinovas.
	Mokosi išklaudyti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimetant kitiems.
<i>Rašytinė kalba</i>	
Esminė nuostata	
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu	
Esminis gebėjimas	
Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	
Domisi skaitymu	Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakodami pagal iliustracijas.
	Žiūrinėja knygas ir periodinius leidinius, kartu su pedagogu skaito grožinės ir pažintinės literatūros knygas.

	Suvokia, kad knygas reikia saugoti, taiso suplyšusias.
	Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide.
	Tardamas garsą suranda jį atitinkančią raidę tekste.
	Pažįsta keliolika abėcėlės raidžių.
	Pasivaikščiojimų metu bando perskaityti gatvių, parduotuvių, kavinių pavadinimus.
Domisi rašymu	Ivairiais pieštukais, flomasteriais, rašikliais keverzoja, imituoja rašymą.
	Piešia ornamentus, rašo molyje, smėlyje, lentoje ir kt.
	Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga.
	Kuria knygeles, sveikinimo atvirukus, kvietimus, žemėlapius, grupės taisykles ..
	Kuria skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdami, tapydami, aplikuodami.
	Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.
	Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, pagamintas knygeles, rengia parodėles. Sugalvoja savo knygelėms pavadinimus.
	Pasižymi savo daiktus kortele su užrašytu vaiko vardu. Mokosi parašyti savo vardą ant darbelio ar piešinio.
	Dėlioja įvairias dėliones su raidėmis.
	Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinukuose.
	Piešia ir dekoruoja raides popieriaus lape.
	Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.
	Kopijuoja raides, aktualius žodžius.
	Spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą.
	Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito.

PAŽINTINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
	<i>Aplinkos pažinimas</i>
Esminė nuostata	
Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Esminis gebėjimas	
Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	
Turi žinių apie savo šeimą, bendruomenę	Žino savo ir artimųjų vardus, giminystės ryšį, pažįsta juos fotografijose.
	Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, žino jų profesijas, pomėgius. Piešia šeimos „medį“.
	Ugdosi pasididžiavimą savo šeima, suvokia šeimos svarbą. Supranta šeimos rūpesčius ir džiaugsmus.
	Dalyvauja bendruose vaikų ir tėvų projektuose, supranta, kad šeimoje būtina vienas kitam padėti.
	Įsimena savo adresą, telefoną, mamos, tėčio ir kitų šeimos narių vardus, darbo vietas.
	Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.
Pažįsta jį supančią gamtą	Pažįsta aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino jų pavadinimus.
	Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, išpūdžius perteikia kasdienėje veikloje.
	Pasivaikščiojimų metu klauso paukščių balsų, bando juos atpažinti.
	Uodžia įvairius augalus, skanauja vaisius, bando atrasti kvapo ir skonio panašumus ir skirtumus.

	<p>Bendrauja, žaidžia, dalijasi įspūdžiais išvykų į gamtą metu.</p> <p>Eksperimentuoja, stebi tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes.</p> <p>Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteikia kasdienėje veikloje.</p>
Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei	<p>Įvairių veiklų metu suaugusiųjų padedamas vaikas susipažįsta su tautos istorija, sužino, kas yra valstybės prezidentas.</p> <p>Suvokia, kad Lietuvoje gyvena lietuviai.</p> <p>Aktyviai veikdamas išsiaiškina valstybės simboliką ir jos reikšmę.</p> <p>Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas ir pan.</p> <p>Edukacinių žaidimų metu neakivaizdžiai keliauja įžymiausiomis gimtojo miesto, rajono, Lietuvos vietomis.</p> <p>Vartydami knygeles ir klausydamiesi pasakojimų sužino apie svarbiausius Lietuvos gamtos turtus.</p> <p>Susipažįsta su gimtojo miesto Kauno istorija.</p> <p>Išsiaiškina, kas tai yra gimtinė.</p> <p>Bendraudami sužino, kad Lietuvoje gyvena ir kitų tautybių žmonės.</p> <p>Klausydamiesi pasakojimų, vartydami knygeles vaikai sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.</p>
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<i>Kiekio supratimas ir skaičiavimas</i>	
Esminė nuostata	
Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus.	
Esminis gebėjimas	
Daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį. Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje. Sudaro, pratešia įvairias sekas, randa praleistus jų narius.	
Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi	<p>Įgyja intuityvų supratimą apie kiekį, vartoja sąvokas vienas, daug, mažai.</p> <p>Mokosi suprasti apie grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždeda vieną daiktą ant kito, prideda vieną prie kito.</p> <p>Patys bando sudaryti grupių lygybę ar nelygybę pridėdant ar atimant vieną daiktą.</p> <p>Vartoja sąvokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau.</p> <p>Skaičiuoja daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką, supranta 0 sąvoką.</p> <p>Suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai 1,1,1,1,1, ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2+3.</p> <p>Mokosi skaičiuoti vartodami kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Mokosi dalinti į 2 – 3 - 4 lygias dalis, vartoja sąvokas pusė, trečdalis, ketvirtadalis.</p> <p>Atlieka monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės.</p>
Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 9	<p>Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs.</p> <p>Žaisdami didaktinius žaidimus mokosi pažymėti skaičių atitinkamu skaitmeniu.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos ir pan.</p> <p>Dailės užsiėmimų metu dekoruoja auklėtojos užrašytus skaitmenis; patys bando juos pavaizduoti panaudodami įvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir pan.</p> <p>Moka parašyti skaitmenis nuo 0 iki 10.</p>
<i>Forma, erdvė, matavimai</i>	
Esminė nuostata	
Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.	

<p>Esminis gebėjimas</p> <p>Skiria daiktų spalvą ir formą, dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.</p>	
Geba apibūdinti daiktus pagal dydį	Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus.
	Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus.
	Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedant vieną ant kito, pridėdant vieną prie kito.
	Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus magą, sulenkus per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį ir pan.
	Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą.
	Kalbėdamas, veikdamas su daiktais vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks ir pan.
Geba atpažinti ir pavadinti formas	Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kamputas. Taiko geometrines formas į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtumą.
	Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus.
	Žaisdamas naudoja įvairios formos figūras, statybines detales.
	Naudoja žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojuant, dėliojuant įvairius raštus, vaizduojant daiktus.
	Atpažįsta įvairias formas gamtoje, žaidžia vaizduotės žaidimus „Panašu į ...”
	Atranda daiktų pėdsakų žymės; ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege.
Žaisdamas didaktinius žaidimus grupuoja figūras pagal formą, spalvas, dydį; dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka.	
Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius	Žino pagrindines spalvas. Atrenka vienos spalvos kubelius.
	Pasivaikščioidimų metu stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina.
	Stebi tautodailės kūrinius, atkreipia dėmesį į spalvų derinius.
	Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausius atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų.
	Stebėdami vandens purlus, muilo burbulus, vaivorykštę, susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos.
Gerai orientuojasi erdvėje	Orientuojasi erdvėje, supranta sąvokas „ant”, „po”, „aukštai”, „žemai”.
	Skiria kairę ir dešinę kūno puses, kūno priekį, užpakalį, dešinę, kairę ranką, koją.
	Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamiesi į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn.
	Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan.
	Išmoksta orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan.
Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.	
<i>Tyrinėjimas</i>	
<p>Esminė nuostata</p> <p>Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p>	
<p>Esminis gebėjimas</p> <p>Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	
Tyrinėdamas atranda daiktų bei	Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas saldus – sūrus, kvėpia – smirdi.

reiškinių įvairovę	Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti...)
	Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja.
	Vaikas eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, įsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius.
	Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja.
	Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, gruoblėtas, apskritas, kamputas, spalvotas ir t.t.
	Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą.
	Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija.
	Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan.
	Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį.
	Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis ir t.t.
	Sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t.t.
	Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan.
	Bando perprasti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaita, buities darbų ritualai, kalendorinių švenčių pasikartojimas, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijų kaita.
	Pratinasi „užrašyti“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais; sudaro planą, žemėlapi, „rašo“ savo gyvenimo istoriją.
Geba naudotis įrankiais bei priemonėmis	Bando eksperimentuoti: pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta.
	Veiklai panaudoti įvairius įrankius bei priemones: žirkles, klėjus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt.
	Išbandyti techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti.
	Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinamuoju stiklu ir pan.
	Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žaidžia kompiuteriais, klausosi muzikos.
<i>Mokėjimas mokytis</i>	
Esminė nuostata Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.	
Esminis gebėjimas Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Geba ieškoti naujos informacijos	Atrenka daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus. Grupuoja vienos rūšies daiktus.
	Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus. Padedant suaugusiajam tyrinėja žemėlapius.
	Klausosi skaitomų informacinių tekstų.
	Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus.
	Sudarinėja gamtos objektų ir reiškinių stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<i>Estetinis suvokimas</i>	
Esminė nuostata Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	
Esminis gebėjimas Jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais vertinimais.	
Geba stebėti aplinką, kaupiti žinias ir įspūdžius, panaudoti juos kūryboje	Stebi ir gėrasi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais.
	Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai.
	Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus.
	Vartydami knygeles iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius.
	Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais. Domisi draugų idėjomis, gėrasi jų darbais.
Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.	
Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus	Susikaupęs klausosi įvairių muzikinių kūrinių, „diriguoja“, judesiu spontaniškai reaguoja į muzikinio kūrinio ypatumus.
	Mokosi jausti ir išgyventi skambančią muziką, pajusti estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėtis.
	Apibūdina ir vertina muziką, perteikia savo mintis.
	Klausydamas įvairios muzikos mokosi skirti muzikinius žanrus .
Išsako išgyvenimus, patirtus klausantis muzikos, įsisąmonina savo emocijas, įsijaučia į draugų pasakojimus.	
Geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą	Mokosi pasakoti, kokį veikėją vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau.
	Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus.
	Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato.
	Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.
Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes	Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse.
	Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis.
	Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje.
	Lankosi mugėse, susipažįsta su tradiciniais lietuvių amatais.
	Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose.
Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.	
<i>Meninė raiška</i>	
Esminė nuostata Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje	
Esminis gebėjimas Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	
Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės raiškos priemonėmis	Keverzoja vertikalius, horizontalius brūkšnius popieriaus lape, piešia „karakulius“.
	Laisvai išreiškia patirtus įspūdžius, išgyvenimus ir sumanymus.
	Vaizduoja realius daiktus detaliai, o abstrakcijas reiškia savitai.
	Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant įvairaus dydžio popieriaus lapo, ant sniego, smėlio veda linijas, kreives., ornamentus.
Dėlioja iš pagaliukų, spygliukų įvairias linijas, kreives, vaizdus.	

	<p>Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti.</p> <p>Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, siekia pasikartojančio ritmo ornamentuose.</p> <p>Mėgina atkurti tai, ką mato, matė, prisiminė, ką girdėjo.</p> <p>Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą, jų veido simbolius ir kitas detales.</p> <p>Puošyboje panaudoja įvairią gamtinę medžiagą: lapelius, gėlytes, žieveles, akmenėlius, kriauklytes ir kt.</p> <p>Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus.</p> <p>Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą.</p> <p>Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos. Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo.</p> <p>Naudodami įvairaus storumo popierių mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau plokščias formas, išgauna įvairias faktūras.</p> <p>Kuria savitus ornamentus aplikuodami iš geometrinių figūrų.</p>
Geba išreikšti save erdvinėmis formomis.	<p>Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną, sūrią tešlą.</p> <p>Konstruodami, statydami atranda formas, erdvės derinius, konstrukcijas.</p> <p>Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės.</p> <p>Konstruoja iš gamtinės medžiagos, papildo darbą kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan.</p> <p>Lanksto iš popieriaus nesudėtingus lankstinius, juos puošia, panaudoja žaidimams.</p> <p>Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis.</p>
Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas	<p>Laisvai judėdami eksperimentuoja balsu, toniniais ir ritminiais dariniais.</p> <p>Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinių, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus.</p> <p>Kartu su kitais vaikais atlieka priedainį, pritaria pasikartojantiems dainos motyvams, pakartoja dainos frazes.</p> <p>Kartu su kitais ir individualiai atlieka vokalius pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie jų.</p>
Vaikas geba kartu su kitais (synchroniškai) atlikti judesius pagal muziką.	<p>Kartoja įvairius suaugusiojo rodomus judesius</p> <p>Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muziką, garsų stiprumą.</p> <p>Ritminius instrumentus ir kūno judesius naudoja įvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti.</p> <p>Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus.</p> <p>Bando išgauti ritmą nekeisdami kūno padėties erdvėje (siūbuodami, pritūpdami ir pan.) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.).</p> <p>Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius.</p>
Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus	<p>Vaikai mokosi žaidimų, kykavimų, lietuvių liaudies dainelių ir ratelių.</p> <p>Vaikas mokosi skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinimų, skandavimų, gyvūnijų apdainavimų, liaudies dainų.</p> <p>Su suaugusiojo pagalba bando perprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus.</p> <p>Mokosi pasišaipymų iš vardų, bendraudamas su kitais vaikais kuria savitus pasišaipymus iš draugų vardų.</p>

	Mokosi dialogo formos folklorinių dainelių.
	Kartu su kitais vaikais rengia koncertus, vakarones, dalyvauja miesto renginiuose.
Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką	Eina rateliu susikibę rankomis, atlieka suaugusiojo rodomus judesius. Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą.
	Mokosi atskirti mažiau kontrastišką muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą.
	Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamasis prie kitų vaikų.
	Šoka tautinius šokius, pajunta tautos charakterį, susipažįsta su tautiniais kostiumais, raštais.
	Šoka su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, lankais, kamuoliais, gelėmis ir t.t.
Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje	Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia į veiksmą.
	Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir pan.).
	Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje darželyje ir teatro vaidinimuose.
	Žaidžia vaidmeninius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus. Dalyvauja renginiuose „Teatro dieneles vaikų darželiuose“.
Kūrybiškumas	
Esminė nuostata Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	
Esminis gebėjimas Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	
Muzikiniais garsais, šokio judesiais geba įprasminti savo mintis, idėjas, jausmus, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą.	Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytės, supa lėlę.
	Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika.
	Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais.
	Kuria muziką be išankstinio pasirėngimo.
	Kuria savitą muzikinį produktą: melodiją, ritminį pratimą, nedidelės apimties muzikinę pjesę, pritarimą dainai.
	Kuria muzikines kompozicijas ilgesnį laiką, jas keletą kartų taiso, koreguoja.
	Atlieka kitų vaikų sukurtas kompozicijas.
	Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinių, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį.
Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal įvairią muziką, pats kuria nesudėtingus šokius.	
Gebu kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant, taikant įvairias dailės technikas	Ima dažus pirštukais, tepa juos ant popieriaus. Įvairios faktūros daiktus tepa dažais, jų pėdsakus palieka popieriaus lape.
	Tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, gvašą, plastiliną...
	Eksperimentuoja skirtingomis formomis ir spalvomis, įrankiais, popieriumi ar senu audiniu.
	Bando įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štapavimą, lipdymą, aplikavimą. Viename darbelyje derina keletą dailės technikų.
	Eksperimentuodami mokosi atskirti natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagas. Siūlo idėjas, ką galima iš jų sukurti.
	Ieško kitokių technologinių sprendimų, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti.
	Dailės darbus atlieka keletu variantų.
	Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigų dailės darbų parodėlose.

Vaidina laisvai ir išraiškingai	Bando spontaniškai vaidinti improvizacijose, lėlių teatre.
	Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones.
	Pratinasi vaidinti žiūrovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams.
	Mokosi sukurti veikėjo nuotaiką, veiksmų eigą, kalbos intonaciją.
	Kuria vaizdelius su žodžiais ir be jų; su partneriais ir be jų.
	Žaidžia socialinius žaidimus, panaudoja žodines ir judesių raiškos priemones pasirinktam vaidmeniui atskleisti.
	Bando suvokti, kad spektaklis – tai komandinis darbas, prisiimti atsakomybę už jam patikėtą vaidmenį ir galutinį rezultatą.
	Pagal savo sumanymą iš žaislų, daiktų, taip pat dailės priemonėmis kuria dekoracijas, vaidinimo reikmenis.

UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo turinys pateikiamas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir yra orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui (si) reikalingų penkių kompetencijų – sveikatos saugojimo, socialinės, pažinimo, komunikavimo bei meninės - plėtotę. Programos ugdymo turinyje numatėme vaiko esmines nuostatas ir gebėjimus, vaiko veiksenas.

Vaikų ugdymo metodai nukreipti į visuminį vaiko ugdymą, taikoma integruoto ugdymo sistema. Ji teikia optimalias sąlygas ikimokyklinio ugdymo tikslų realizavimui. Ši sistema atitinka vaikų amžiaus psichologines savybes – padeda suvokti aplinką kaip visumą. Ja vadovaujantis galima vaikams įdomiau pateikti ugdomąją medžiagą, vaikai gali aktyviau bendrauti, praturtinti ugdomąjį procesą savo idėjomis. Daug dėmesio skiriama įgūdžių, gebėjimų ugdymui, komunikavimui. Auklėtojai integruotas ugdymas leidžia kūrybiškai sieti programos reikalavimus su vaikų sumanymais ir savo idėjomis.

Pagrindinis vaikų ugdymo metodas – žaidimas. Tai ypatinga savitikslių veikla vaikystėje. Ugdymui naudojami įvairiausi žaidimai: vaizduotės žaidimai, statybiniai ir konstravimo žaidimai, žaidimai su taisyklėmis (didaktiniai, tradiciniai, judrieji, ramieji, draminiai, sportiniai). Erdvės, skirtos vaidmeniniams žaidimams (buitis, kirpykla, parduotuvė ir pan.), papildomos bibliotekėlėmis, muzikos instrumentais, teatro lėlėmis bei kaukėmis. Tokiu būdu patenkinami tiek vyresnių, tiek jaunesnių vaikų poreikiai bendrauti, judėti, kurti kartu.

Vaikų ugdymosi kokybei didelės įtakos turi tinkamai parengta aplinka. Pedagogas padeda vaikui, modeliudamas aplinką pagal vaiko poreikius, ją keisdamas, turtindamas. Todėl planuojame įsigyti priemonių, skatinančių vaikus veikti savarankiškai, ugdančių kūrybiškumą, pažintinius gebėjimus.

Ugdymosi poreikius vaikai gali tenkinti ir už grupės ribų. Darželio salėje vaikų gebėjimai ugdomi panaudojant įvairias aukštos kokybės, integralias WESCO priemones. Salės aplinką papildysime priemonėmis, skatinančiomis vaikų kūrybą judesiu, vaikams pritaikytais instrumentais, muzikiniais įrašais.

Didžiuliame darželio kieme yra daug priemonių vaikams žaisti, sportuoti. Čia rengiame tradicines ir sporto šventes, kuriose noriai dalyvauja ir vaikų tėveliai bei kiti šeimos nariai. Darželio teritorijoje gausu įvairių augalų, vabzdžių, paukščių. Vaikai turi galimybę stebėti juos natūralioje aplinkoje, tyrinėti. Svarbiausia yra užtikrinti vaikų saugumą, išvengti traumų. Todėl dalį senų lauko priemonių pakeisime naujomis, higienos reikalavimus atitinkančiomis priemonėmis. Planuojame įsigyti priemonių gamtos objektų stebėjimui bei vaikiškų darbo įrankių.

Organizuojame vaikams įvairias išvykas: į teatrą, muziejus, gamtą, kitas ugdymo įstaigas, keliones į kitus miestus. Jų metu plečiamas vaikų akiratis, jie sužino daug naujų dalykų, patiria teigiamų emocijų. Dalyvaujame įvairių įstaigų parengtose edukacinėse programose.

Daug dėmesio skiriame pilnapadystės ir netaisyklingos laikysenos profilaktikai. Taikome savitą metodų sistemą. Kūno kultūros pedagogė, turėdama supratimą apie vaikų poreikius, jų ugdymą, korekcinę veiklą pateikia kaip visuminio ugdymo dalį. Korekcinės kūno kultūros elementai integruojami į saviraiškos, organizuotos ir inspiruotos veiklos struktūrą.

Vaikams, turintiems kalbos ir komunikacijos sutrikimų organizuojamos logopedės pratybos tuo tikslu įrengtame kabinete. Kad įtvirtintų pasiektus rezultatus, logopedė dalyvauja vaikų veikloje grupėje, lauke.

Sėkmingam vaikų ugdymui (si) labai svarbus nuoširdus kasdienis bendravimas. Tai suteikia galimybę pasidalinti mintimis, jausmais ir nuomone viena ar kita tema tarpusavyje ar su pedagogais. Probleminiai atvirieji klausimai žadina vaikų susidomėjimą ir smalsumą, suteikia galimybę pasidalinti mintimis, ieškoti atsakymų į rūpimus klausimus.

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

● Vaikų ugdymosi pasiekimai vertinami stebint juos natūralioje kasdienėje veikloje, apklausiant vaikus ir tėvus pagal iš anksto parengtus klausimus, analizuojant vaikų veiklos ir kūrybos darbelius. Pasiekimų vertinimo protokolai, vaiko kūrybiniai darbeliai, stebėjimų užrašai kaupiami vaiko aplanke.

● Auklėtojos nuolat stebi ir fiksuoja visų vaikų veiklą ar elgesį. Vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami pagal penkias kompetencijas: socialinę, pažinimo, sveikatos saugojimo, meninę ir komunikavimo.

● Vaikų ugdymosi pasiekimai vertinami pagal pateiktus kriterijus. Kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu, todėl manome, kad tikslingiau vertinimo kriterijus skirstyti ne pagal amžių, o didesniais tarpsniais. Taip vertinant vaikas lyginamas pats su savimi, o ne su bendraamžiais, akcentuojama konkretaus vaiko ugdymosi pažanga.

● Vaikų, turinčių kalbos ir komunikacijos sutrikimų, korekcinės veiklos rezultatai vertinami metų

pabaigoje arba individualiai pagal poreikį. Vertinimą atlieka vaiko gerovės komisija.

● Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo procesą, numatant vaiko ugdymo individualizavimo galimybes, pedagogo kompetencijų tobulinimo sritis. Vaikų ugdymosi pasiekimai iliustruoja ir kitas įstaigos veiklos sritis. Jais remiantis analizuojama ugdymo programa, aptariama darželio metų veiklos programa, vidaus audito rezultatai, rengiama metų veiklos ataskaita.

● Vaikų vertinimo duomenys neviešinami. Su rezultatais supažindinami vaiko tėvai ar globėjai individualiai. Saugomi tik apibendrinti vertinimo duomenys, remiantis raštvedybos ir dokumentų archyvavimo reikalavimais.

NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Adaškevičienė E. Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2004.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas/ Monkevičienė O. (Sud.). Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
3. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
4. Bitinas B. Ugdymo filosofijos pagrindai. Vilnius: VPU leidykla, 1996.
5. Gražienė V., Rimkienė R. ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa tėvams ir pedagogams. Vilnius: 1993.
6. Ivoškuvienė R., Mamonienė Z., Pečiulienė O., Stoškuvienė K. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtotos kalbos ugdymas. Šiauliai: Raštekla, 2002.
7. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
8. Juodaitytė A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vilnius: Petro ofsetas, 2002.
9. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo“.
10. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (Žin., 2003, Nr. 52 – 2316).
11. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. XI-1281 „Lietuvos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas“.
12. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
13. Mielke U. Geriau supraskime sunkius vaikus. Vilnius: Lektūra, 1997.
14. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 patvirtinta Gabių

vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija.

15. Ugdyti vaikus daile/ Matlašaitienė R. (Sud.). Kaunas: Bigartas, 1999.
16. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
17. Verseckienė O., Marcinkas F. ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995.
18. Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. I-II dalys. Vilnius: Leidybos centras, 1999.
19. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. ISAK-179 „Dėl rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos patvirtinimo“.
20. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo projektas.

http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php